

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/112/112/97

WYBORY PARLAMENTARNE '97 **- PREFERENCJE NA TRZY TYGODNIE PRZED DNIEM GŁOSOWANIA**

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, WRZESIEŃ '97

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Mimo że od dnia wyborów do parlamentu dzielą nas tylko dwa tygodnie, kampania wyborcza w mediach jeszcze się na dobre nie rozpoczęła. Sondaż przeprowadzony w miniony weekend¹ jest jednak - ze względu na ustawową ciszę przedwyborczą (na 12 dni przed dniem głosowania) - ostatnim, którego wyniki możemy opublikować. Oznacza to, że poniższe dane dotyczą stanu świadomości politycznej Polaków przed rozpoczęciem kampanii wyborczej. Jest oczywiste, że przebieg kampanii i jej dynamika mogą jeszcze coś zmienić w układzie preferencji politycznych.

Warto zaznaczyć, że ze względu na znaczenie ostatniego przedwyborczego sondażu przeprowadziliśmy go na liczniejszej niż zwykle próbie: w sumie na temat udziału w wyborach wypowiedziało się 2265 dobranych losowo dorosłych mieszkańców Polski.

W poniższym opracowaniu wyniki sondażu zaprezentujemy w dwóch wersjach.

W **pierwszej wersji**, tradycyjnej, prezentujemy zwykle comiesięczne rozkłady procentowe preferencji partyjnych. Są to deklaracje badanych zamierzających wziąć udział w wyborach, **z uwzględnieniem także tych respondentów, którzy wybierają się na głosowanie, ale ciągle są niezdecydowani**, na kogo oddać swój głos. Ten sposób prezentacji wyników umożliwia śledzenie z miesiąca na miesiąc dynamiki zmian poparcia dla poszczególnych ugrupowań oraz wielkości odsetka osób niezdecydowanych. Nauczeni złym doświadczeniem w prezentacji tych danych przez media przypominamy, że zestawianie ich z wynikami badań innych ośrodków, które nie uwzględniają kategorii wyborców

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (87) przeprowadzono w dniach 26 sierpnia-1 września ‘97 na 2265-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

niezdecydowanych, jest błędne i wprowadza wiele zamieszania. Zestawianie takie jest zasadne dopiero po zmianie podstawy oprocentowania, **warunkiem sensowności porównań jest bowiem to, by podstawa procentowania** (czyli to, do czego odnosi się 100%) **była taka sama**.

W **drugiej wersji** prezentujemy **preferencje szacowane** na podstawie wyników tego samego badania, ale bez kategorii osób niezdecydowanych i przy frekwencji przewidywanej za pomocą specjalnych analiz statystycznych.

DEKLAROWANA FREKWENCJA WYBORCZA

Zamiar uczestniczenia w głosowaniu deklaruje obecnie 64% ankietowanych, tj. nieco mniej niż miesiąc temu. Obecne deklaracje udziału w wyborach są minimalnie wyższe niż trzy tygodnie przed wyborami parlamentarnymi w roku '93.

Jednak z reguły rzeczywista frekwencja wyborcza okazuje się mniejsza niż wynikałoby to z sondażowych deklaracji. Udział w wyborach należy bowiem do zjawisk społecznie aprobowanych - wiele osób tylko dlatego deklaruje, że będzie głosować, ponieważ mówienie o ewentualnej absencji uważa za coś niestosownego. Stąd w sumie deklaracje o zamiarze głosowania składa więcej osób niż rzeczywiście wybiera się do urn. Według naszych obecnych szacunków można się spodziewać frekwencji na poziomie około 51%. Trzeba jednak jeszcze raz zastrzec, że podstawę obliczeń stanowią deklaracje badanych składane na trzy tygodnie przed wyborami, jeszcze przed rozpoczęciem kampanii wyborczej w mediach.

DYNAMIKA PREFERENCJI WYBORCZYCH

W sierpniowo-wrześniowym badaniu przedstawiliśmy ankietowanym deklarującym udział w wyborach listę wszystkich komitetów wyborczych uprawnionych do wystawiania kandydatów na terenie całego kraju. Ich kolejność odpowiadała numerom list wyborczych, jakie wylosowała dla nich Państwowa Komisja Wyborcza.

DEKLARACJE POPARCIA W WYBORACH PRZY DEKLAROWANEJ FREKWENCJI 64%

Tabela 1

w procentach

Na kandydatów której partii lub ugrupowania zamierza Pan(i) głosować w wyborach do Sejmu i Senatu?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	1996			1997								
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Sojusz Lewicy Demokratycznej	23	22	18	20	22	23	23	24	26	24	22	
Akcja Wyborcza „Solidarność”	20	26	23	25	24	24	26	22	21	23	21	
Unia Wolności	7	7	8	4	8	8	8	8	7	6	10	
Polskie Stronnictwo Ludowe	12	11	12	10	10	10	7	10	8	9	8	
KPEiR - Krajowa Partia Emerytów i Rencistów	-	5	3	6	3	5	7	7	7	5	5	
Unia Pracy	8	7	8	5	7	5	5	8	8	4	5	
Ruch Odbudowy Polski	9	8	8	8	6	6	6	5	5	4	5	
Narodowo-Chrześcijańsko-Demokratyczny Blok dla Polski*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
KPEiR RP - Krajowe Porozumienie Emerytów i Rencistów RP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	
Unia Prawicy Rzeczypospolitej**	2	2	2	1	2	2	2	2	2	3	1	
Inna partia lub organizacja	0	1	1	1	0	3	2	0	1	1	1	
Trudno powiedzieć	14	11	14	16	16	13	14	13	14	20	19	
	N	724	707	706	666	735	744	777	779	691	759	1436

* Do lipca '97 pod nazwą BBWR/Blok dla Polski.

** Do lipca '97 pod nazwą Unia Polityki Realnej.

Błąd statystyczny nie przekracza $\pm 2,5\%$.

W stosunku do poprzedniego pomiaru, z końca lipca, poparcie dla większości ugrupowań nie uległo znaczącym zmianom. Nadal też niemal tyle samo osób deklaruje zamiar oddania głosu na SLD, jak i na AWS, jednak warto zauważyć, że w przypadku obu liderów ich obecne poparcie jest nieco niższe niż średnia, jaką uzyskiwali w tym roku. Jedynym ugrupowaniem, którego notowania w ciągu ostatniego miesiąca wyraźnie wzrosły, jest Unia Wolności. Liczba zwolenników tej partii jest obecnie najwyższa od lutego '96.

Pojawienie się na przedwyborczej scenie drugiego ugrupowania ubiegającego się o głosy elektoratu emeryckiego nie wpłynęło na poziom poparcia dla Krajowej Partii Emerytów i Rencistów. Jej notowania są takie same jak przed miesiącem, kiedy to na naszej liście nie było drugiej partii emerytów. Nowo powstałe konkurencyjne ugrupowanie emerytów cieszy się wprawdzie bardzo niewielkim zainteresowaniem potencjalnych wyborców, może jednak osłabiać szanse na wejście do parlamentu KPEiR, balansującej wszak na granicy 5-procentowego progu.

Na trzy tygodnie przed wyborami aż 19% badanych deklarujących zamiar głosowania nie miało jeszcze konkretnych preferencji. Podczas kampanii partie polityczne mogą się zatem jeszcze ubiegać o głosy dość znacznej części potencjalnych wyborców.

**SZACOWANE POPARCIE DLA PARTII POLITYCZNYCH
NA TRZY TYGODNIE PRZED GŁOSOWANIEM**

Ponieważ odsetek deklarujących uczestnictwo w głosowaniu (64%) przewyższa spodziewaną frekwencję wyborczą, a zarazem dość zróżnicowany jest stopień pewności towarzyszący deklaracjom ankietowanych, lepiej jest oceniać poziom poparcia dla partii opierając się na wskaźnikach uwzględniających powyższe czynniki.

POPARCIE DLA PARTII POLITYCZNYCH PRZY FREKWENCJI SZACOWANEJ NA POZIOMIE 51%

Tabela 2

w procentach

SLD	30
AWS	26
UW	13
PSL	8
ROP	6
UP	6
KPEiR	5
NChD Blok dla Polski	2
KPEiR RP	1
UPR	1
Inna partia	2

Najliczniejszą grupę wyborców stanowią obecnie zwolennicy SLD. Według naszych szacunków poparcie dla tego ugrupowania na trzy tygodnie przed wyborami kształtuje się na poziomie 30%. Niewiele niższe jest poparcie dla drugiego z liderów - AWS - 26%. Według szacunków, dystans między tymi dwoma ugrupowaniami jest jednak większy niż wskazuje na to rozkład preferencji badanych przy **frekwencji deklarowanej** (64%). Można zatem stwierdzić, że gdyby wybory odbywały się już teraz, niższa frekwencja sprzyjałaby większej

przewadze SLD nad jego głównym rywalem, natomiast wyższa - wzmocniłaby pozycję AWS.

Trzecie miejsce pod względem siły poparcia zajmuje obecnie Unia Wolności (13%). Według aktualnych szacunków PSL może liczyć na 8% głosów, co daje mu czwarte miejsce w rankingu. Szanse na wejście do parlamentu mają jeszcze ROP oraz Unia Pracy (po 6%). Na granicy 5-procentowego progu oscyluje obecnie poparcie dla KPEiR. Pozostałe ugrupowania - Narodowo-Chrześcijańsko-Demokratyczny Blok dla Polski, UPR oraz Krajowe Porozumienie Emerytów i Rencistów RP - według obecnych danych nie mają szans na wejście do parlamentu.

Jeszcze raz należy podkreślić, że podstawę naszych obliczeń stanowią deklaracje badanych składane na trzy tygodnie przed wyborami. Nie należy ich zatem traktować jako ostatecznej prognozy wyborczej.

ANEKS

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

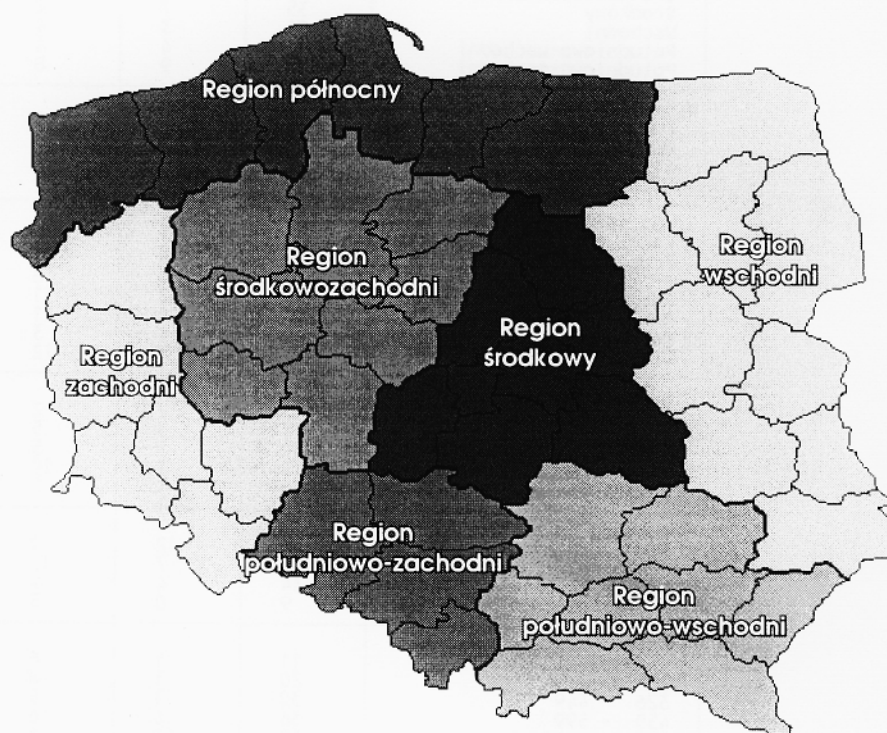
11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. włocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-zachodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-wschodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. 21 września odbędą się wybory do Sejmu i Senatu. Czy zamierza Pan(i) wziąć w nich udział? 1 - Na pewno wezmę w nich udział; 2 - Jeszcze nie wiem, waham się; 3 - Raczej nie wezmę w nich udziału

	(%)			
	1	2	3	Liczba osób
Ogółem	64	22	15	2265
Płeć				
Mężczyźni	69	17	13	1072
Kobiety	59	25	16	1193
Wiek				
do 24 lat	54	25	21	315
25-34	56	30	15	402
35-44	62	23	15	500
45-54	74	15	11	387
55-64	72	18	9	300
65 lat i więcej	64	17	18	361
Miejsce zamieszkania				
Wieś	62	23	15	838
Miasto do 20 tys.	67	19	15	250
od 21 do 100 tys.	66	19	15	456
101-500 tys.	60	24	15	436
501 tys.i więcej mieszk.	67	19	14	280
Region				
Północny	60	26	15	262
Zachodni	68	20	12	268
Środkowozachodni	67	20	13	349
Środkowy	61	23	16	397
Wschodni	60	22	17	240
Południowo-wschodni	69	19	12	348
Południowo-zachodni	61	21	18	400
Wykształcenie				
Podstawowe	58	24	18	666
Zasadnicze zawodowe	61	24	15	624
Średnie	67	19	14	805
Wyższe	79	14	7	171
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	81	12	7	126
Prac.umysł.niż.szczebła	70	19	11	253
Pracownicy fiz.- umysł.	60	22	19	164
Robotnicy wykwalifikowani	58	24	18	278
Robotnicy niewykwalifik.	49	33	18	98
Rolnicy	65	20	15	132
Prywatni przedsiębiorcy	69	24	7	108
Bierni zawodowo				
Renciści	61	22	17	304
Emeryci	71	16	13	396
Uczniowie i studenci	62	23	14	119
Bezrobotni	59	22	20	171
Gospodynie domowe i inni	44	38	18	114
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	73	19	8	252
Sektor państwowy	66	25	9	242
Sektor prywatny	61	22	17	564
Spółdzielczość	64	12	24	50
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 200 zł	53	26	20	403
201 - 325	58	25	17	451
326 - 449	68	19	13	404
450 - 599	74	17	9	320
Powyżej 599 zł	75	16	9	363
Ocena własnych war. mater.				
Złe	52	28	20	522
Średnie	63	22	15	1166
Dobre	75	14	10	577
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	67	14	18	139
Raz w tygodniu	69	21	10	1161
Kilka razy w miesiącu	60	28	12	263
Kilka razy w roku	56	25	19	464
W ogóle nie uczestniczy	55	12	33	233
Poglądy polityczne				
Lewica	74	17	9	427
Centrum	63	24	13	626
Prawica	78	14	9	700
Trudno powiedzieć	37	33	30	508

Tabela 2. Na kandydatów której partii lub ugrupowania zamierza Pan(i) głosować w tych wyborach?

	UP	NChDbdP	KPEiR RP	UW	AWS	SLD	PSL	UPR
Ogółem	5	2	2	10	21	22	8	1
Płeć								
Mężczyźni	4	2	2	11	24	21	10	1
Kobiety	5	3	2	9	18	23	6	1
Wiek								
do 24 lat	9	2	0	10	20	17	5	1
25-34	7	0	0	15	25	19	9	4
35-44	7	1	1	13	22	20	10	1
45-54	3	3	0	9	17	31	9	0
55-64	2	2	5	7	24	27	6	0
65 lat i więcej	2	5	5	5	18	16	6	0
Miejsce zamieszkania								
Wieś	4	3	1	6	22	16	17	1
Miasto do 20 tys.	7	2	4	8	20	26	4	0
od 21 do 100 tys.	6	2	2	9	23	25	3	1
101-500 tys.	5	3	1	12	19	26	2	1
501 tys. i więcej mieszk.	2	1	2	20	19	23	0	2
Region								
Północny	4	2	1	10	25	23	6	1
Zachodni	4	1	1	12	15	27	6	0
Środkowozachodni	5	3	2	9	13	27	9	0
Środkowy	5	2	1	14	15	22	7	2
Wschodni	6	2	2	6	23	19	14	1
Południowo-wschodni	3	2	2	8	31	16	11	2
Południowo-zachodni	7	4	2	9	25	22	3	0
Wykształcenie								
Podstawowe	3	3	3	5	21	17	12	1
Zasadnicze zawodowe	6	3	2	6	25	18	10	0
Średnie	6	2	1	12	19	28	4	1
Wyższe	5	1	0	26	18	25	3	2
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	6	1	0	29	17	23	4	4
Prac. umysł. niż. szczebla	4	2	0	9	22	37	1	1
Pracownicy fiz.- umysł.	9	1	1	10	16	20	6	0
Robotnicy wykwalifikowani	5	1	0	8	30	20	9	1
Robotnicy niewykwalifik.	4	3	0	3	25	19	8	0
Rolnicy	7	0	0	8	16	10	43	0
Prywatni przedsiębiorcy	0	0	0	20	28	26	0	2
Bierni zawodowo								
Renciści	3	3	3	5	19	19	8	0
Emeryci	2	4	5	6	22	23	4	0
Uczniowie i studenci	11	5	0	12	16	19	4	0
Bezrobotni	6	3	1	11	13	16	13	5
Gospodynie domowe i inni	12	0	2	9	23	18	6	2
Pracujący poza rolnictwem								
Sfera budżetowa	7	1	0	13	15	34	4	1
Sektor państwowy	5	2	0	9	32	20	5	0
Sektor prywatny	4	1	0	17	23	24	4	2
Spółdzielczość	8	0	0	9	10	31	3	0
Dochody na jedną osobę								
Poniżej 200 zł	6	3	1	7	25	12	15	1
201 - 325	7	2	2	6	24	19	10	0
326 - 449	6	0	4	7	19	27	4	0
450 - 599	3	2	2	9	23	31	6	0
Powyżej 599 zł	4	2	1	19	18	28	2	2
Ocena własnych war. mater.								
Złe	8	2	3	8	19	18	7	1
Średnie	4	2	1	8	24	21	9	1
Dobre	5	2	2	14	18	26	6	1
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	2	7	5	8	36	5	4	0
Raz w tygodniu	4	3	2	8	25	17	9	1
Kilka razy w miesiącu	5	2	2	10	19	20	8	1
Kilka razy w roku	8	1	1	13	12	34	7	0
W ogóle nie uczestniczy	5	0	1	17	8	45	5	2
Poglądy polityczne								
Lewica	6	0	1	3	2	61	8	0
Centrum	7	2	2	13	10	22	13	1
Prawica	3	5	2	14	42	4	5	2
Trudno powiedzieć	3	5	2	4	15	11	6	0

(continued)

Tabela 2. (cd.). Na kandydatów której partii lub ugrupowania zamierza Pan(i) głosować w tych wyborach?

(%)

	ROP	KPEiR	Inna partia	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	5	5	1	19	1436
Płeć					
Mężczyźni	5	3	1	14	740
Kobiety	4	6	2	24	696
Wiek					
do 24 lat	6	1	0	28	171
25-34	4	0	2	15	223
35-44	6	1	2	16	313
45-54	5	6	1	16	283
55-64	3	8	2	15	215
65 lat i więcej	3	11	2	26	230
Miejsce zamieszkania					
Wieś	4	6	1	19	517
Miasto do 20 tys.	4	3	2	18	167
od 21 do 100 tys.	4	5	1	17	301
101-500 tys.	6	3	1	21	261
501 tys. i więcej mieszk.	5	5	2	19	189
Region					
Północny	6	3	0	18	156
Zachodni	5	8	0	21	181
Środkowozachodni	4	7	1	21	233
Środkowy	6	2	1	22	240
Wschodni	4	4	2	19	145
Południowo-wschodni	5	4	1	16	239
Południowo-zachodni	2	6	4	15	243
Wykształcenie					
Podstawowe	3	9	0	23	382
Zasadnicze zawodowe	5	5	3	19	379
Średnie	6	2	1	17	541
Wyższe	3	1	1	14	134
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	4	0	1	11	102
Prac. umysł. niż. szczebla	2	1	3	19	176
Pracownicy fiz.- umysł.	4	0	3	30	97
Robotnicy wykwalifikowani	10	1	1	14	162
Robotnicy niewykwalifik.	6	4	0	28	48
Rolnicy	2	1	4	9	86
Prywatni przedsiębiorcy	11	0	0	13	74
Bierni zawodowo					
Renciści	1	14	2	21	187
Emeryci	3	10	1	19	278
Uczniowie i studenci	11	0	0	23	74
Bezrobotni	4	4	0	23	100
Gospodynie domowe i inni	7	3	0	19	50
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	3	2	1	20	183
Sektor państwowy	8	1	3	16	159
Sektor prywatny	6	1	2	17	340
Spółdzielczość	17	2	0	18	32
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 200 zł	5	7	2	17	215
201 - 325	4	5	1	20	261
326 - 449	5	4	1	24	275
450 - 599	3	5	1	15	235
Powyżej 599 zł	7	4	1	13	271
Ocena własnych war. mater.					
Złe	4	7	1	23	269
Średnie	5	5	1	18	732
Dobre	3	3	2	18	434
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	4	7	2	21	94
Raz w tygodniu	5	6	2	20	794
Kilka razy w miesiącu	5	4	2	22	157
Kilka razy w roku	6	2	1	16	259
W ogóle nie uczestniczy	2	3	0	11	128
Poglądy polityczne					
Lewica	2	3	0	15	315
Centrum	2	7	2	20	393
Prawica	9	4	1	12	542
Trudno powiedzieć	3	7	2	43	185